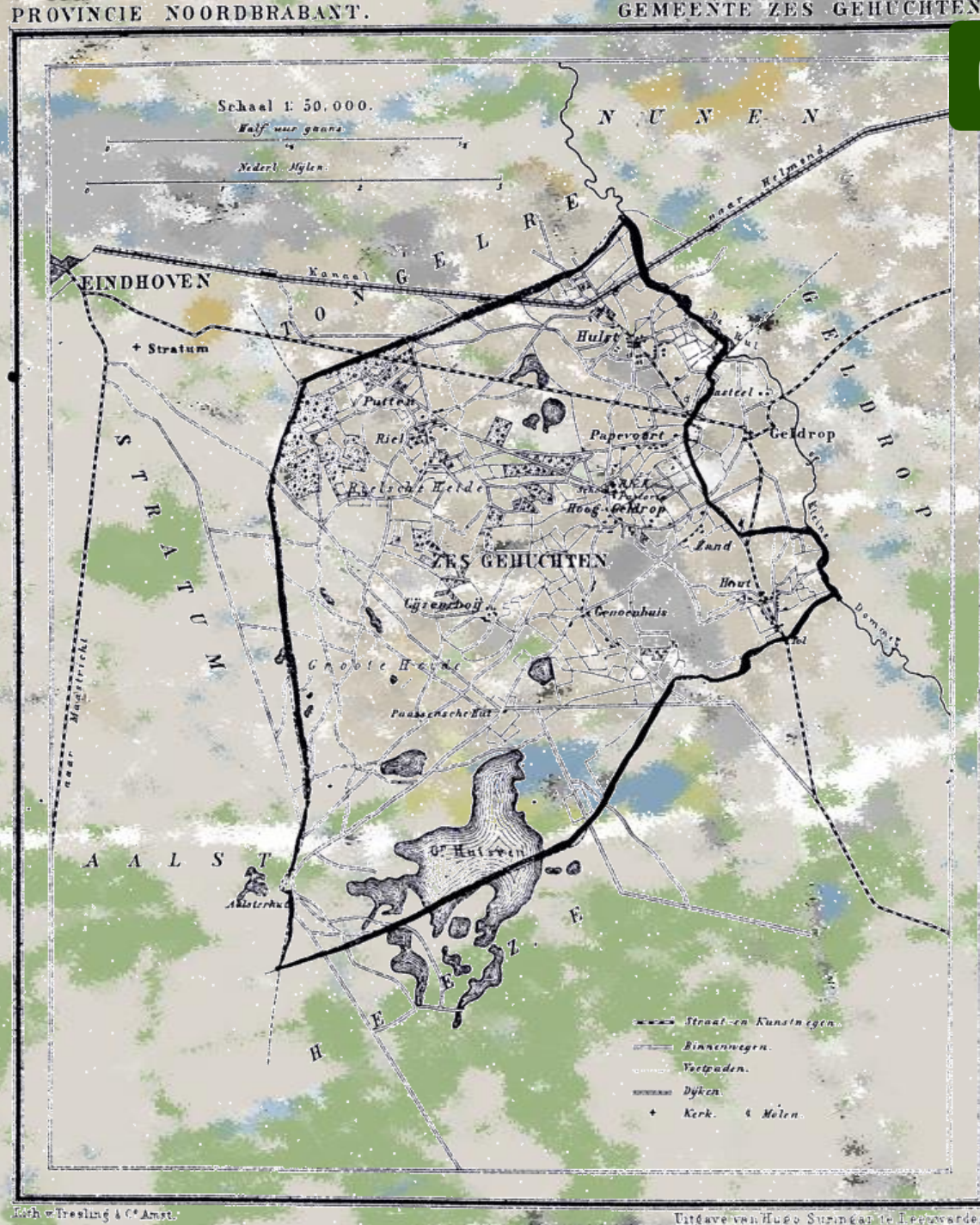

GIJZENROOI DEELGEBIEDS- BESCHRIJVINGEN 5

Beschrijvingen: Rob Brinkhof
Aanvullingen: Henk Everts en
Peter van der Molen

Februari 2022

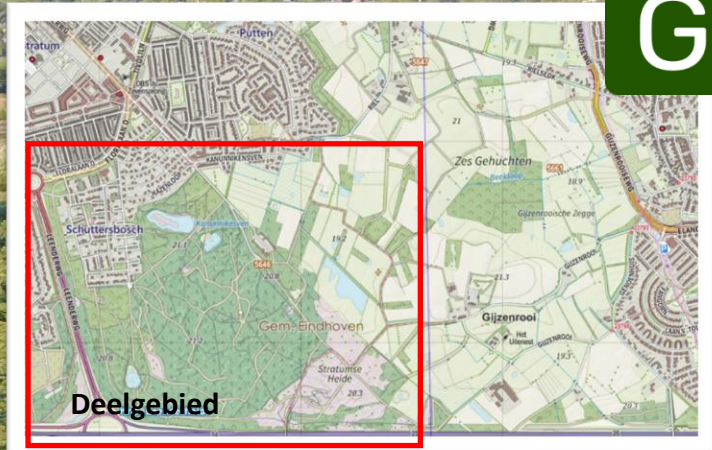
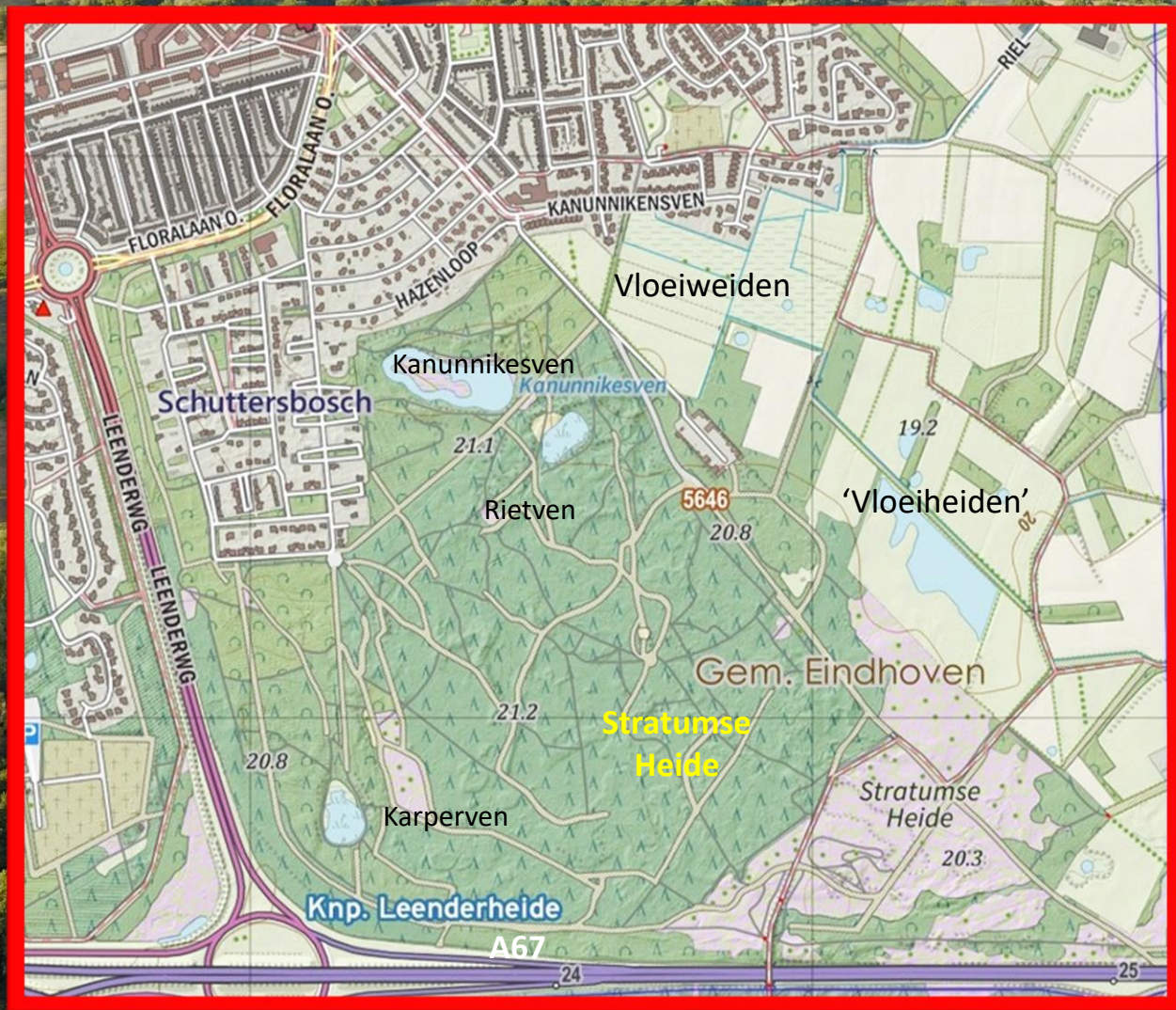
GIJZENROOI DEELGEBIED -5-

**‘Stratumse heide,
Schuttersbosch en
Kanunnikkesven e.o.’**

Deelgebieden

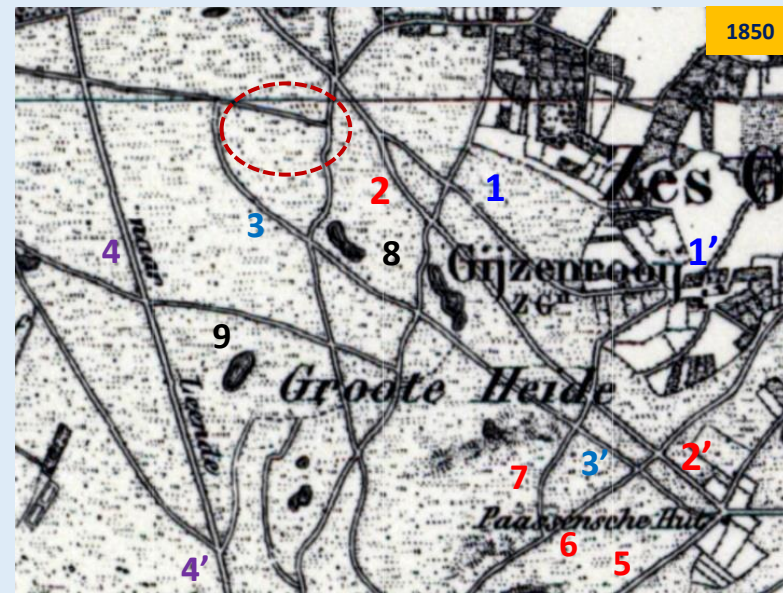

1. Genoenhuis
2. De Zeggen oost
3. Westelijk bronnen en de Zeggen
4. Riel; een waterig gehuchtje
5. Kanunnikesven, vloeuweide en -heiden

Plangebied

Historische kaarten...

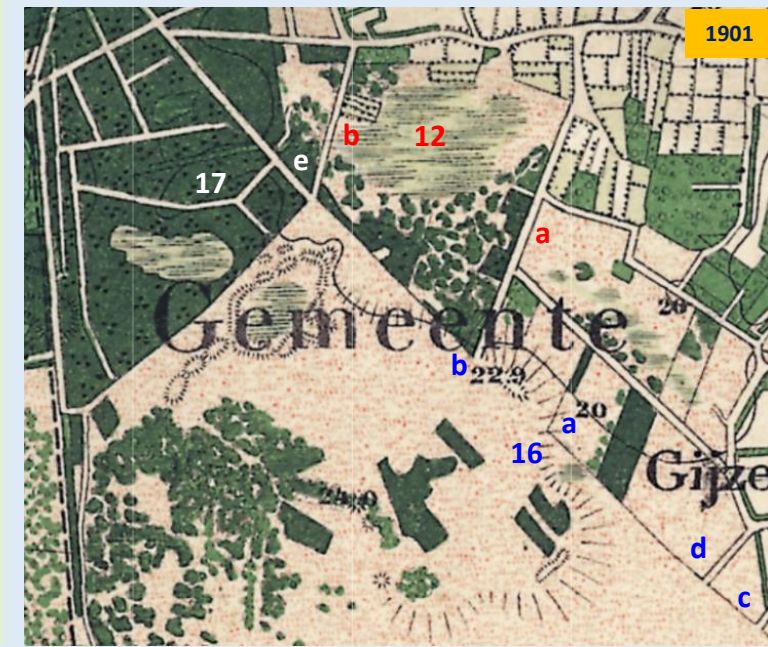
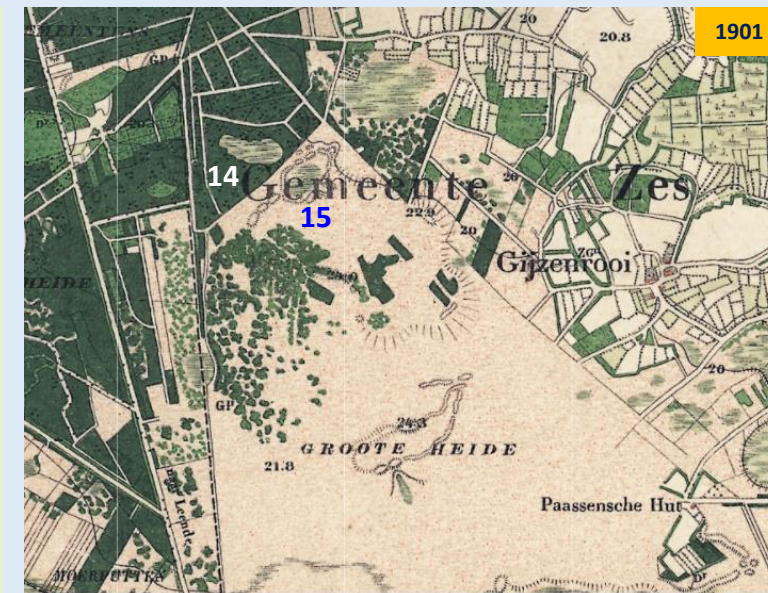
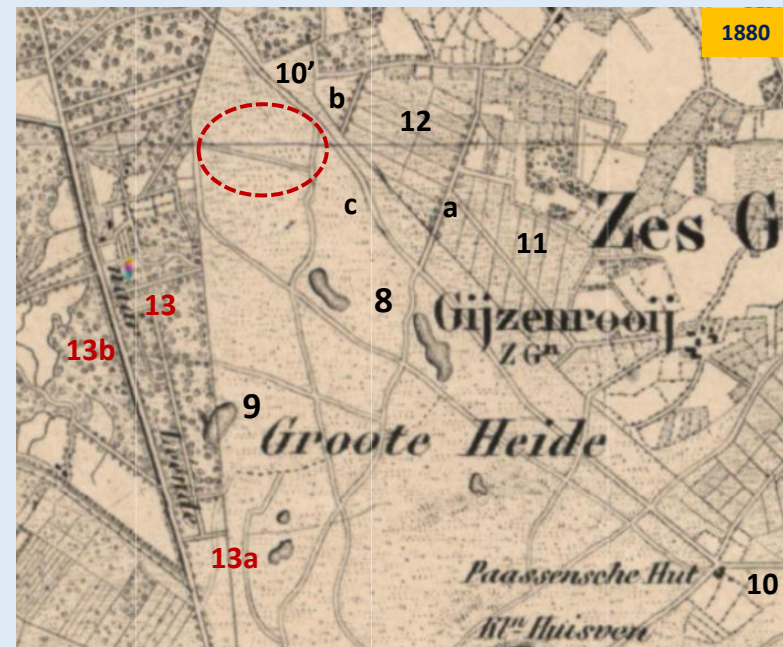
Op de kaart van **1850** bestaat dit deelgebied volledig uit woeste gronden met zand- en of handelswegen. Let op de twee parallelle zandwegen (1, 2, 3 en 4; laatste nu Leenderweg)

1-1' = een zandweg vanuit gehucht Gijzenrooij; 2-2' = de zandweg vanuit de Paassensche Hut en 3-3' = daaraan weer parallel gelegen zandweg. 2 en 3 worden in het zuiden gekruist door west-oost zandwegen (5, 6 en vertakt 7). Zie verder *Groote Heide (nog definitief uit te werken)*.

Er zijn enkele vennen (8) zichtbaar die laagtes in de Stratumse Heide. Dit zijn niet het Kanunnikesven of Rietven (ovaal). Het Karperven is wel aangegeven (9). Rechtsboven de akkers en bronbossen besproken bij deelgebied 3. Er is een duidelijke scheiding tussen woeste gronden en de 'oude' bossen, akkers en graslanden.

Op kaart **1880** dezelfde vennen weergegeven. Opvallend is de loop van Paassense Hut tot voorbij de 'Vloeiweiden' (10-10'). Deze loopt dus opnieuw parallel aan de zandwegen (2 en 3). Deze loop is verbonden met schuin zuid-noord lopende greppels bij 11; dus gelegen is binnen 'woeste gronden'/heide. Bij de 'vloeiweiden'; 12 is de verbinding mogelijk via de zandwegen (a en b) met daarop georiënteerde greppels en niet direct met de 'hoofdloop' (10-10'). Verder een spievormige bosstrook (13; niet verder onderzocht) begrensd door lopen (a en b). 13a loopt daarbij door het 'Karperven' (9) naar het noorden. Overigens zijn er nog steeds geen Kanunnikensven en Rietven te onderkennen (ovaal). Let ook op de slinger in de weg bij c.

Op kaart **1901** voor het eerst Kanunnikensven gelegen in bos en het Rietven in 'woeste grond' zichtbaar (14 en 15). De vloeiweiden (12) zijn 'moerassig', terwijl de 'vloeiheiden' (11) vochtig tot droog ogen. De zandweg door 11 is prominent aanwezig, terwijl de loop (10-10') onderbroken lijkt; maar wel de grens/scheiding vormt van of tussen bos en heide. Opvallend is dat de parallelle zandwegen 'niet worden weergegeven (2 en 3). Verder opvallende veelal blokvormige bosjes in de woeste gronden (rondom 16), waarvan de oostelijke verbonden zijn met de 'hoofdloop' (bij a). Zie tevens dat enkele zandwegen verbonden zijn met deze loop (b, c en d). Zie ook de opvallende zandweg/dijk (?) in het bos bij 17 met een verbinding naar de vloeiweiden ('zwarte lijntjes' bij e; moeilijk zichtbaar). En in de vloeiweiden zelf kleine begrensde gras- en bouwlandperceeltjes aan de rand. De vloeiweiden zijn begrensd door zandwegen (zie ook eerder 12 a en b).

Reliëf (AHN)

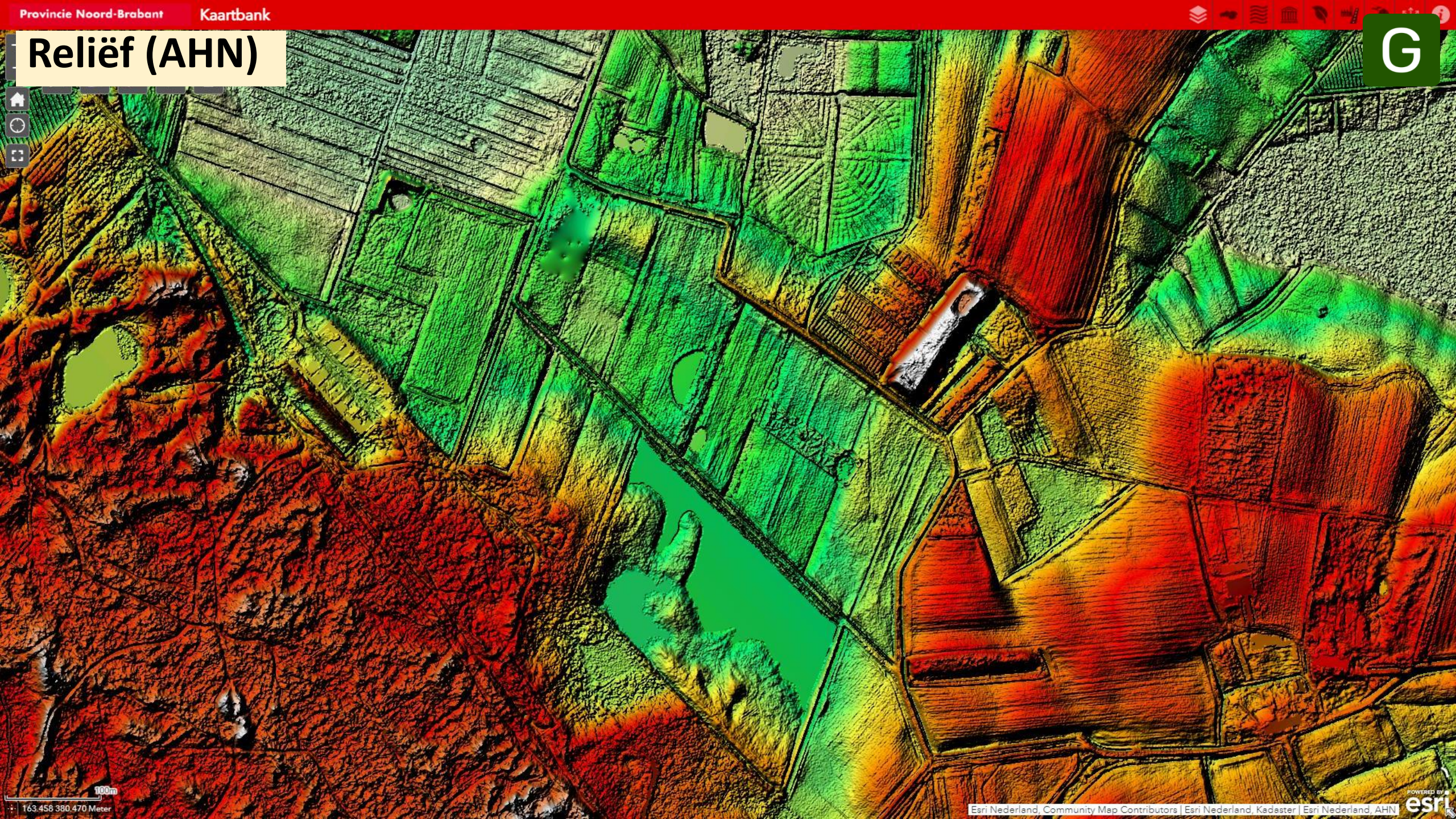
G

100m

164.159 381.049 Meter

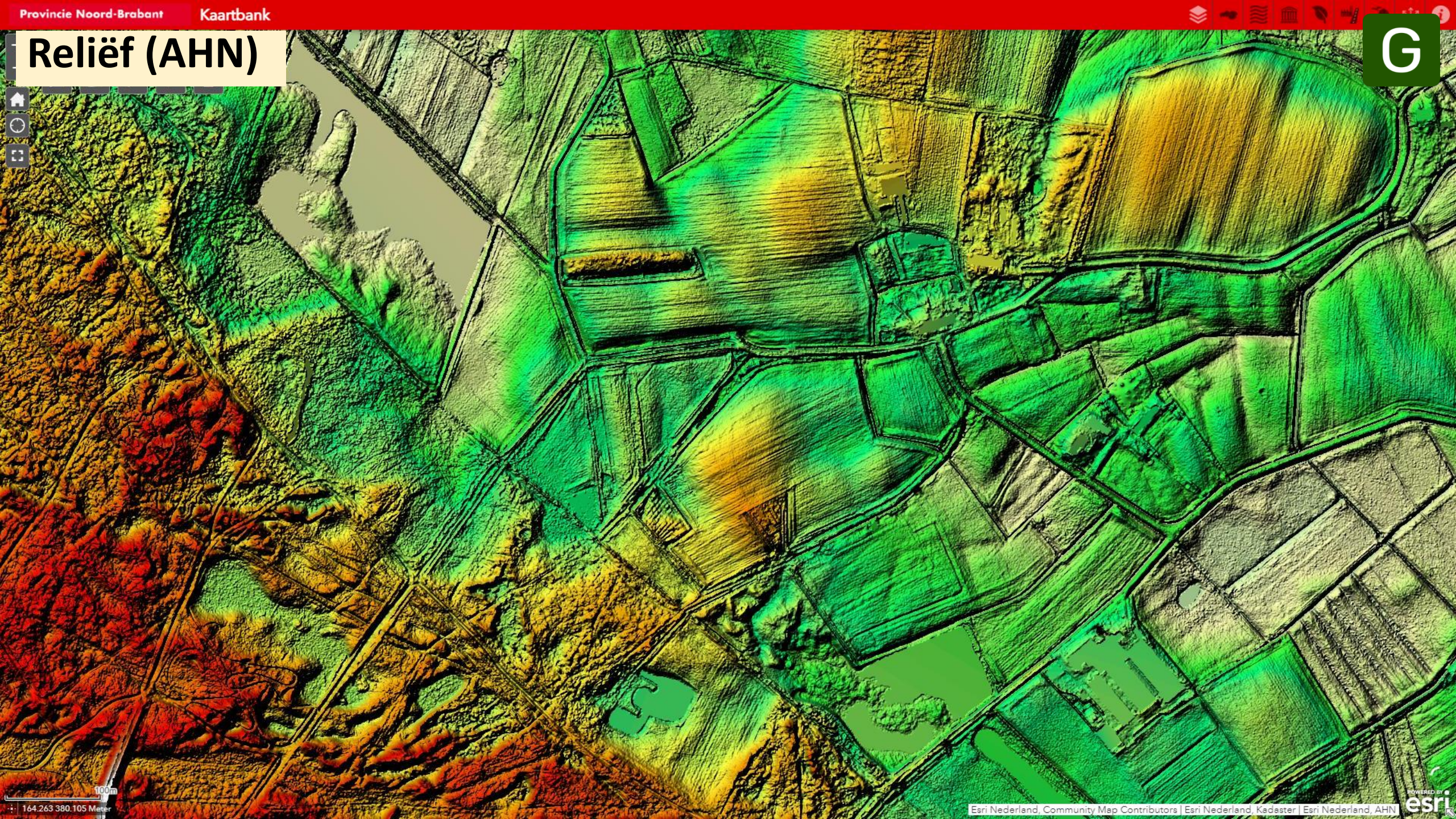
Reliëf (AHN)

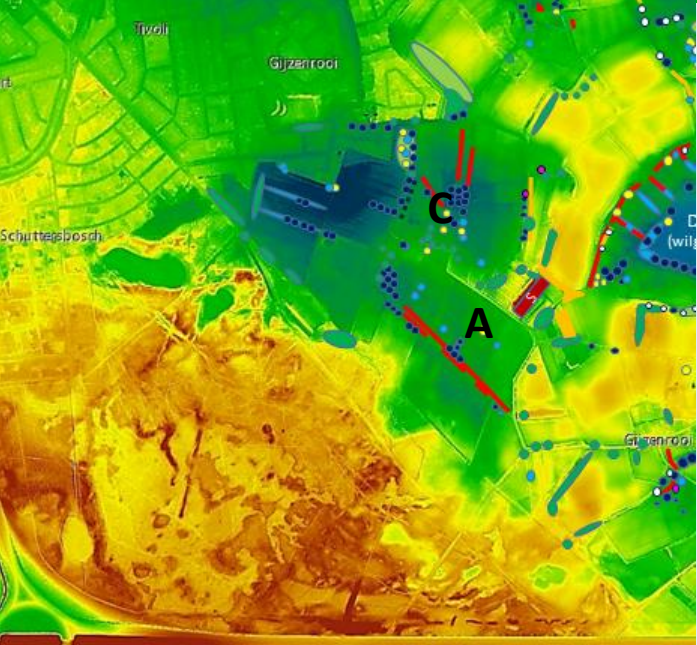
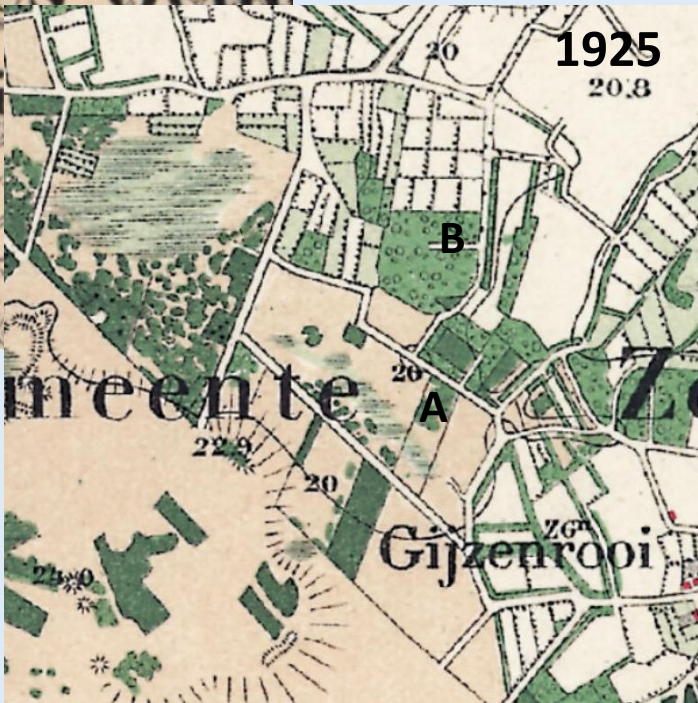

100m

163.458 380.470 Meter

Reliëf (AHN)

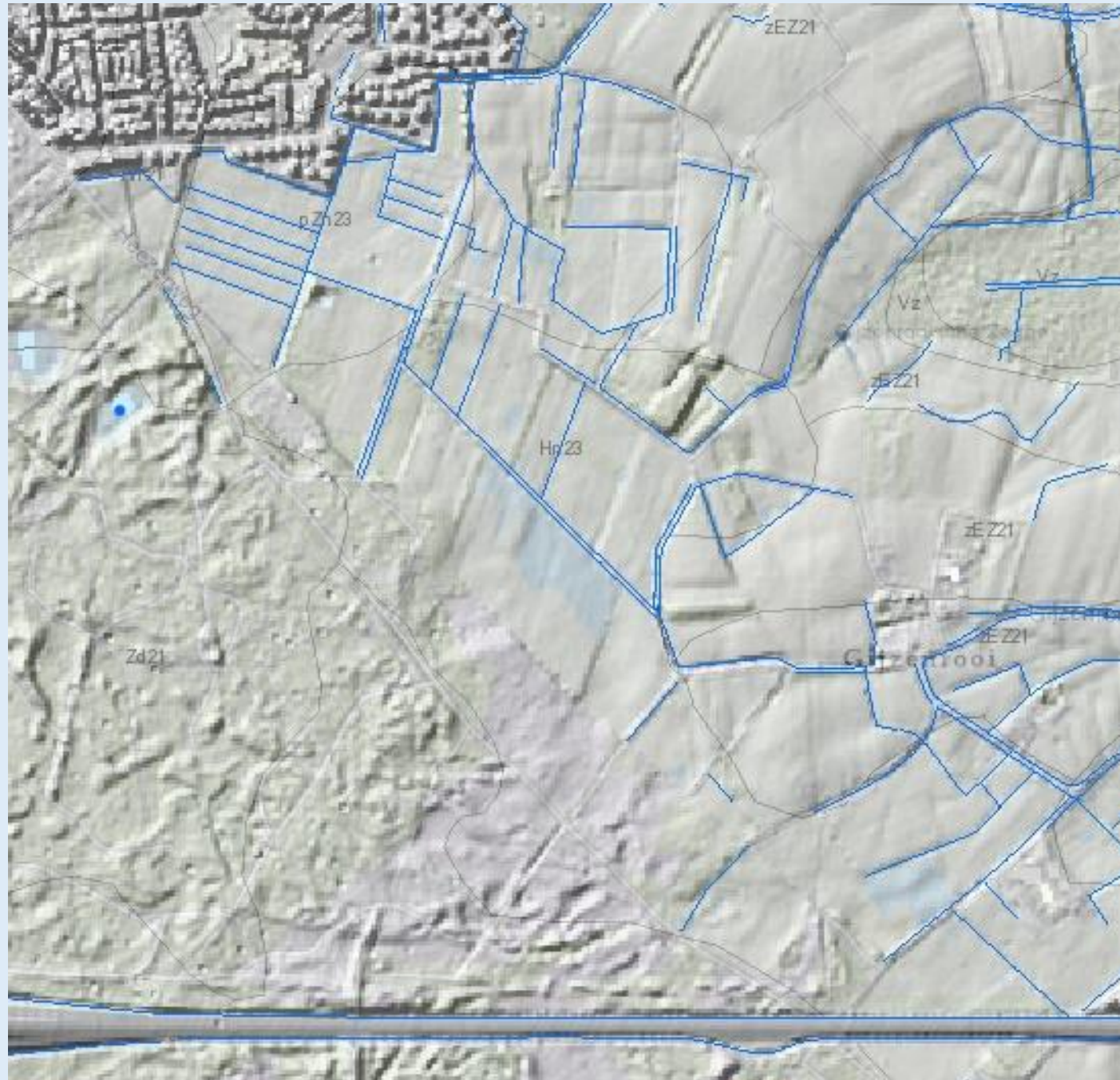

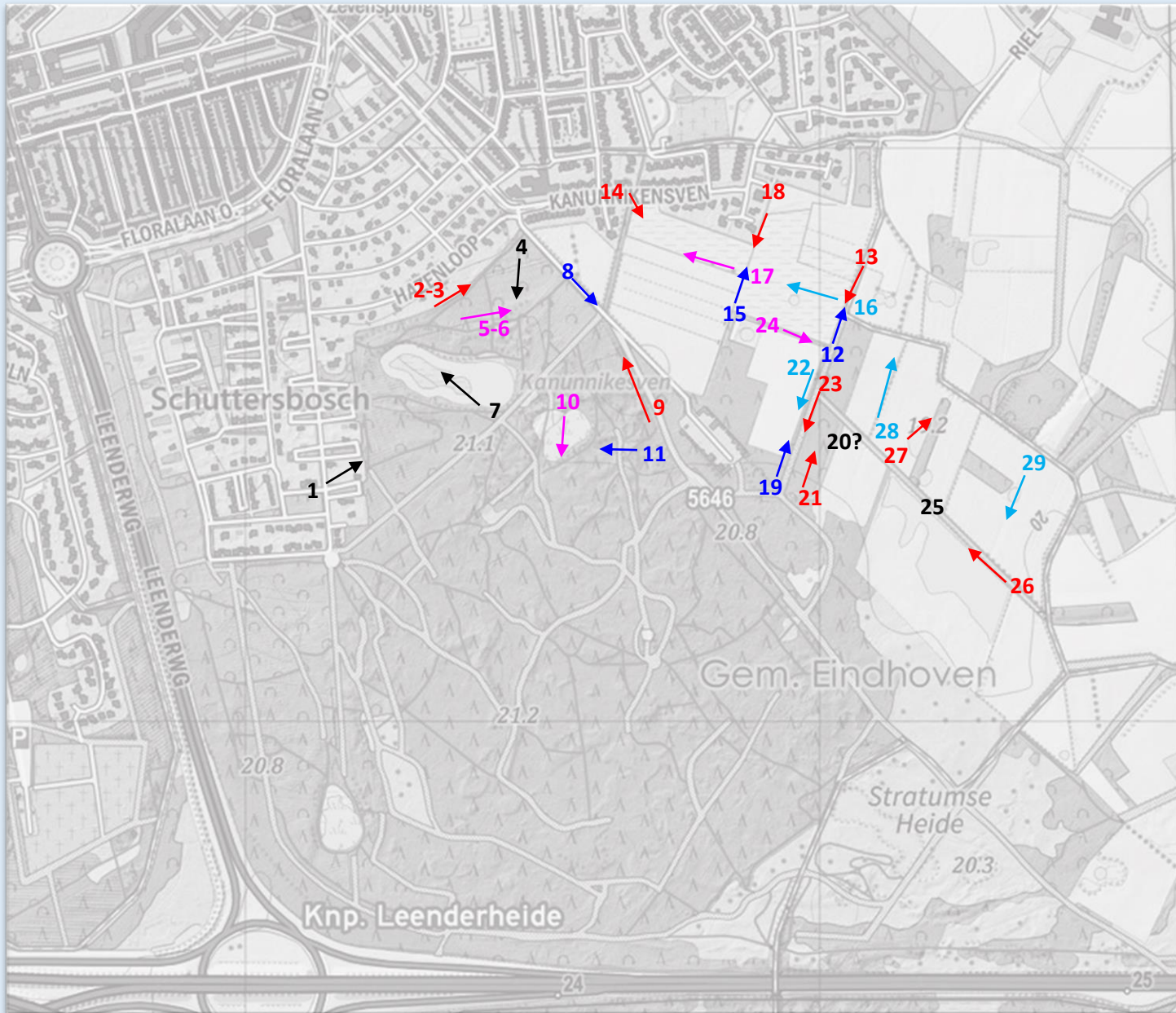

VEGETATIE

- Het in westelijk deel van het gebied liggen de Vloeiweiden. Beide historische kaarten geven aan dat dit deelgebied voornamelijk uit heide bestond, wel met daarin twee afvoerloze natte laagten (de huidige Vloeiweiden ten zuidoosten daarvan ook nog een kleiner laag gebied (A). Voor het overige was de heide voornamelijk droog.
- De kaart van 1881 laat zien dat er bevoeiingsstructuren zijn aangebracht. Op oudere kaarten zijn deze structuren niet te zien. Al in 1925 lijkt dit systeem te zijn verlaten en is nog alleen de hoofdstructuur overeind gebleven, zoals te zien is aan de wegen. Ook treedt er in die periode verbossing op van de heide. Dat wordt in verband gebracht met de landbouwcrisis in de 2de helft van de 19de eeuw. Schors van eik was daardoor een nieuw verdienmodel geworden ter compensatie van de lage graanprijzen.
- De huidig patronen van soorten tonen nog altijd een relatie van de historische kaarten. Riet langs de weg door gebied A is daarvan wel het meest markant. Ook Zwarte els komt langs dit soort wegen voor, in de Vloeiweiden (C) thans ook langs sloten die een zelfde richting hebben als in 1881. Bovendien lijkt Els van zuid naar noord toe te nemen. In de omgeving waar thans kwelindicatie voorkomt lijkt het gunstiger voor de soort. Het geeft niet alleen aan waar water heeft gestroomd, ook waar zich basenrijk water in het zure heide milieu dicht bij het oppervlak bevind.
- De verspreiding van Zwarte els markeert ook nog een broekbosje (B). Meerdere sloten die hier vandaan komen zijn begroeid met Riet. Dat suggereert dat dit een bronbosje is geweest dat thans niet meer als zodanig functioneert. Kwelindicatoren missen hier immers.
- Op de hoger delen indiceert Hazelaar een relatief droog en basenhoudend milieu, Wilg en Es net als Els natte en basenhoudende condities.

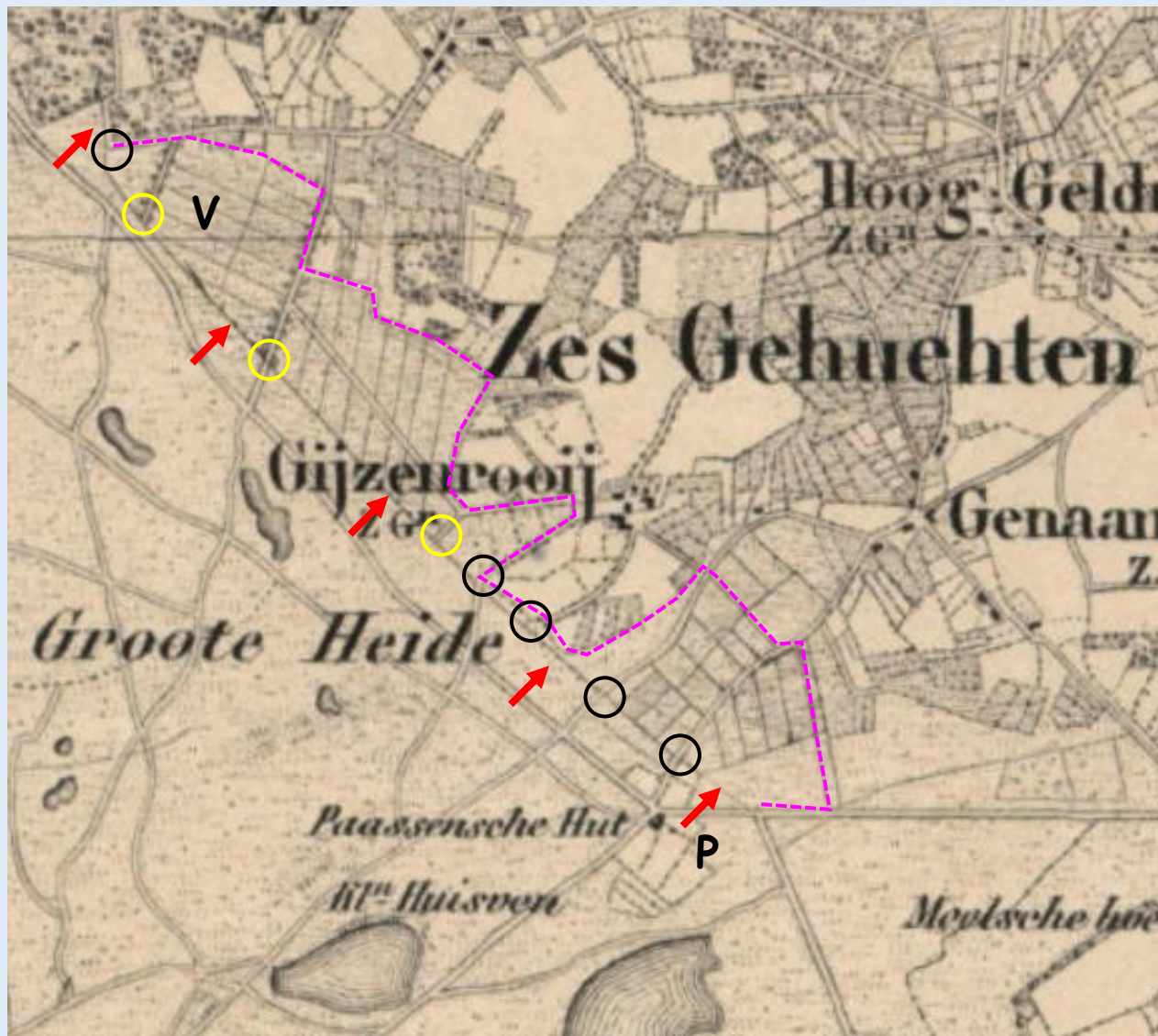
Wargangen

* Nummers en pijltjes op kaart corresponderen met locatie en 'kijkrichting' van de foto's.

Er was eens een loop uit 1880...

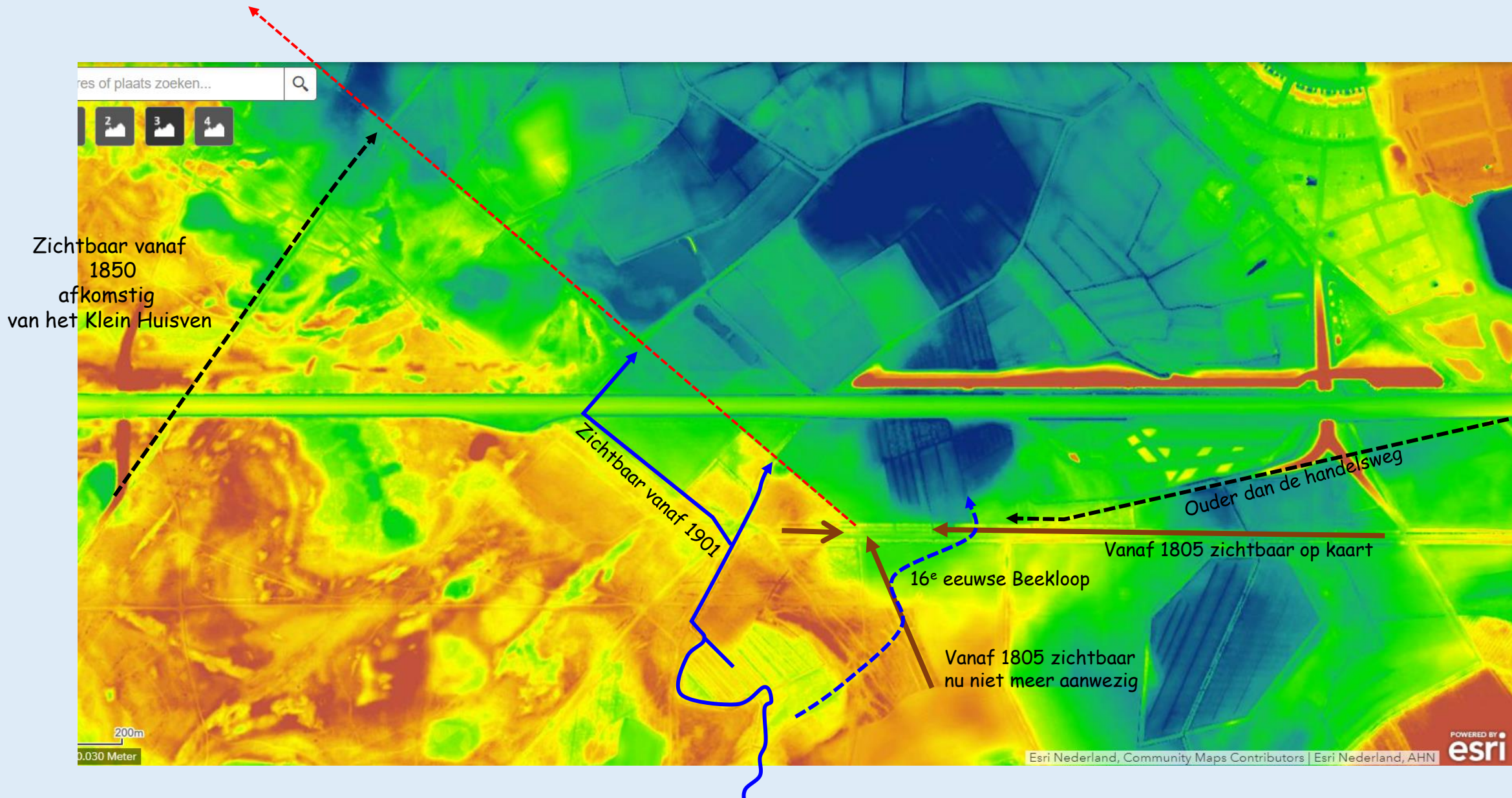
Bij de analyse voor Gijzenrooi valt het oog op regionale structuren die verbonden zijn met het plangebied. Ze zijn er in de vorm van zandwegen, waterlopen of 'lijnen'. Ze zijn veelal afkomstig van de Groote Heide en liggen tussen Aalst, Heeze en het plangebied. .

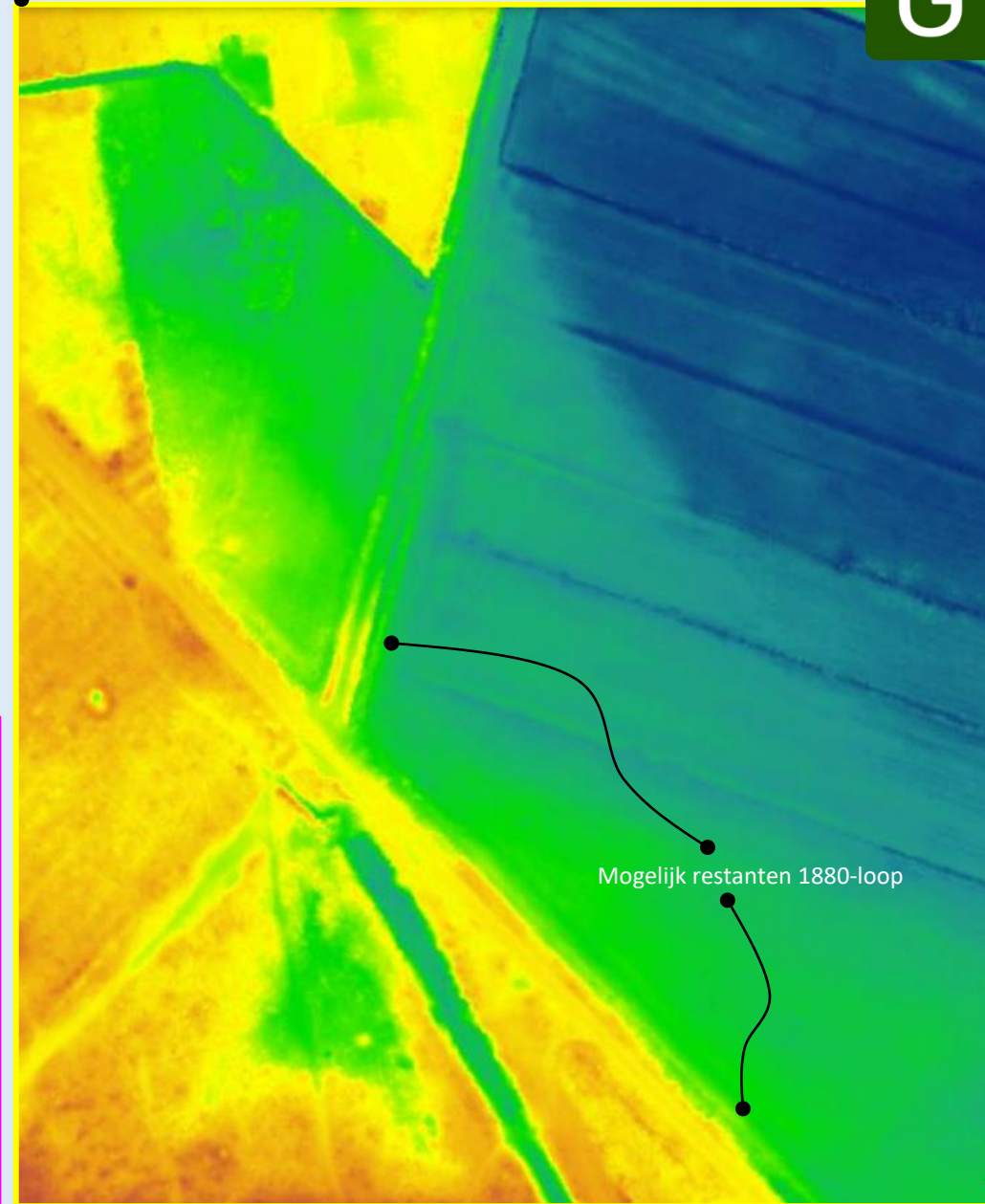
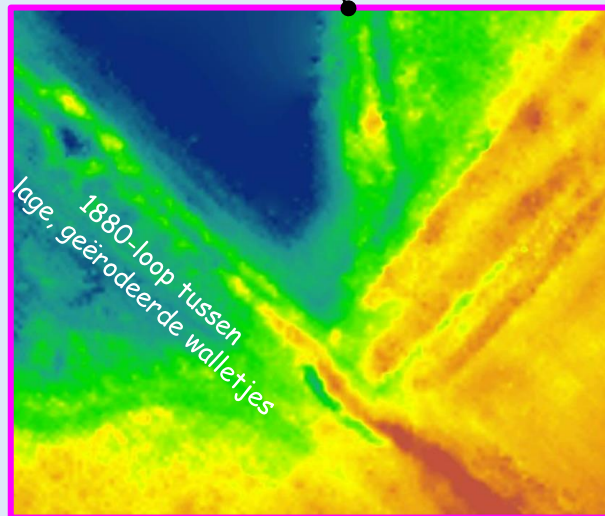
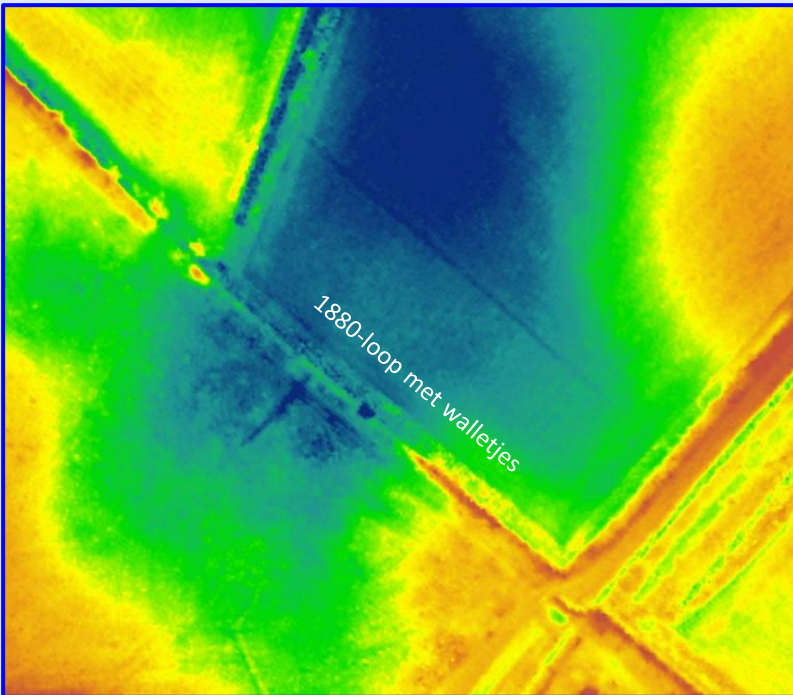
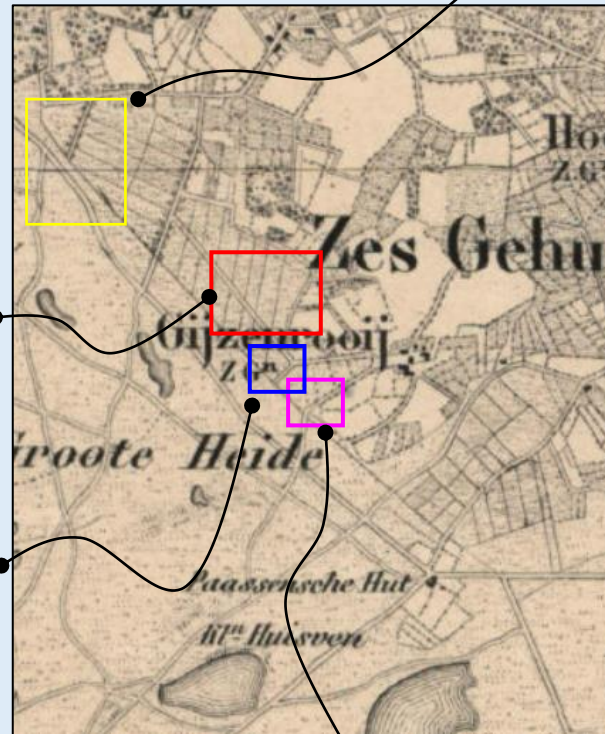
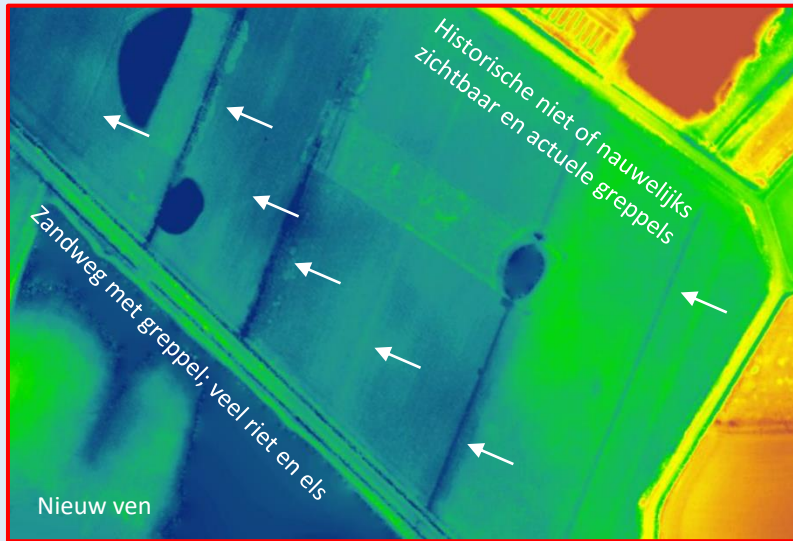
Op de volgende sheet zijn de belangrijkste 'verbindende structuren' weergegeven. Voor deze structuren is het vermoeden dan wel hypothese dat deze watervoerend zijn geweest. Er zijn 'harde' feiten en geen sprake van 'wetenschappelijke' onderbouwing. De structuren worden vanaf 1 januari 2022 beschreven op de website 'mooigijzenrooi.nl'. Het is een uitnodiging om te zoeken het ontstaan en de functie van deze structuren in beeld te brengen.

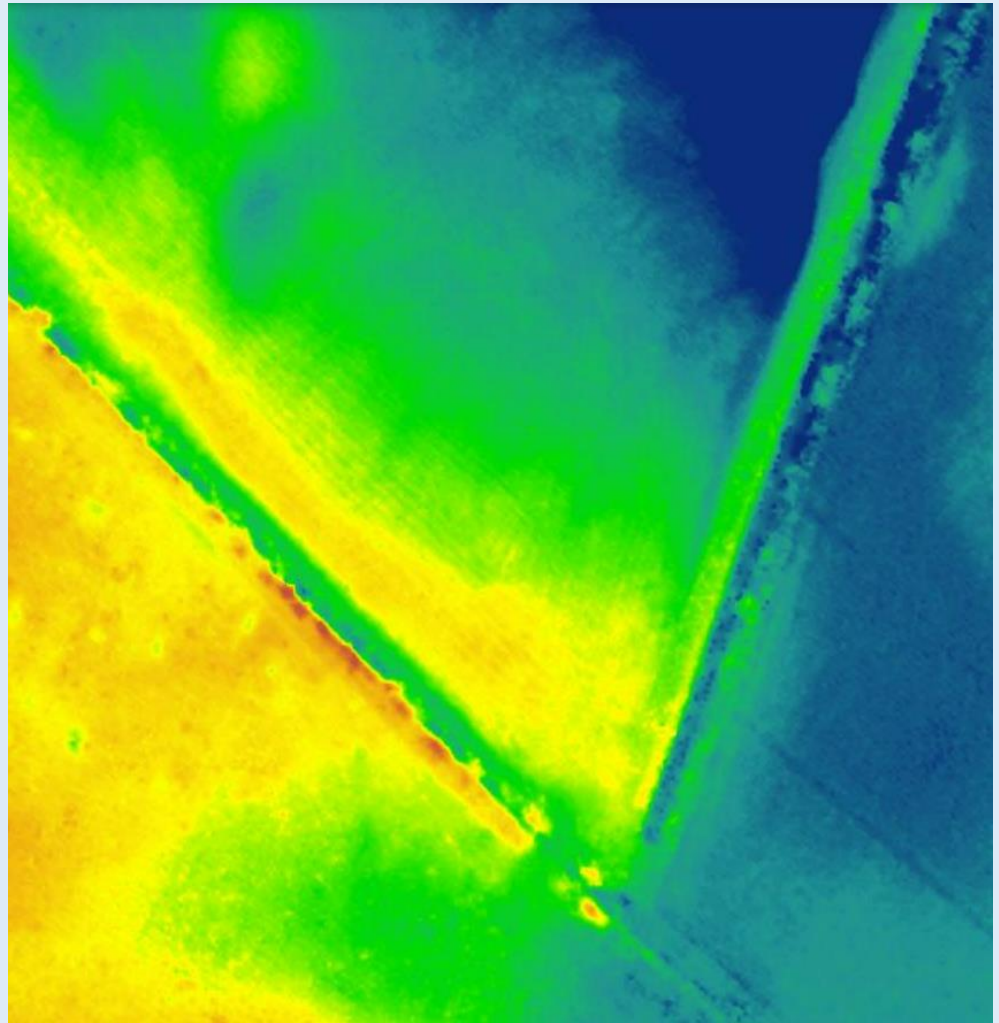
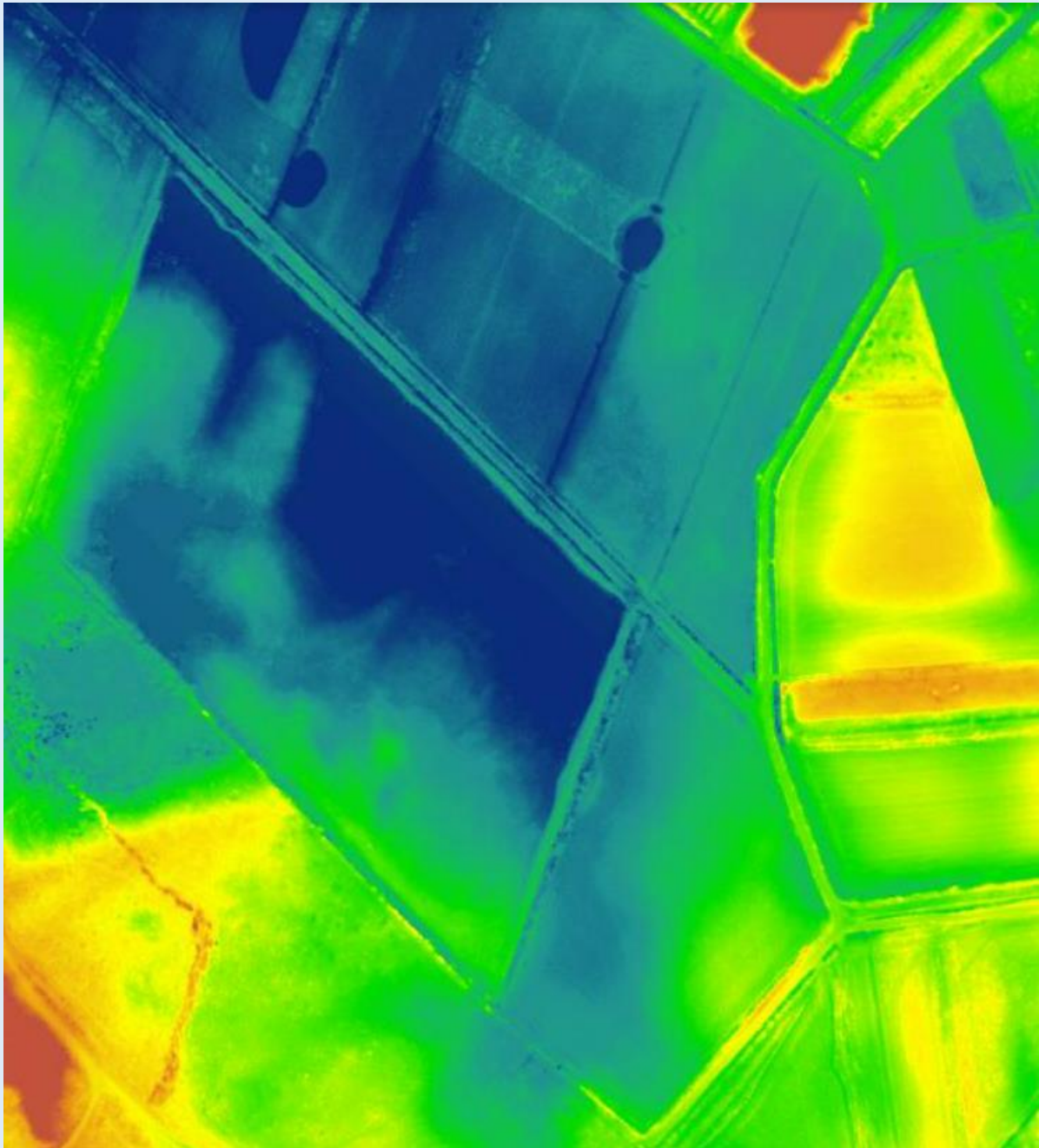
Er is een loop die vrijwel zeker van invloed is geweest op het plangebied. Het is de kaarsrechte loop die vanaf 1880 zichtbaar is op kaart. De loop is nu 'niet meer' dan een ondiep greppeltje tussen lage walletjes. De loop is aangeduid met rode pijltjes. De loop grofweg tussen Paassensche Hut (P) en de bekende 'vloeiveiden' van Gijzenrooi (V). Het is nu de 'harde' grens tussen heide en het complex van loofbos, gras- en bouwland. Het water uit de 1180-loop lijkt gebruikt om (natte) heiden gelegen tussen de 1880-loop en de 'roze lijn' geleidelijk om te zetten naar grasland. Je zou het 'vloeiveiden' kunnen noemen. Of alle vooral hogere heidegrond is 'bewaterd' is niet waarschijnlijk. Voor de begreppelde delen geldt dat vrijwel zeker.

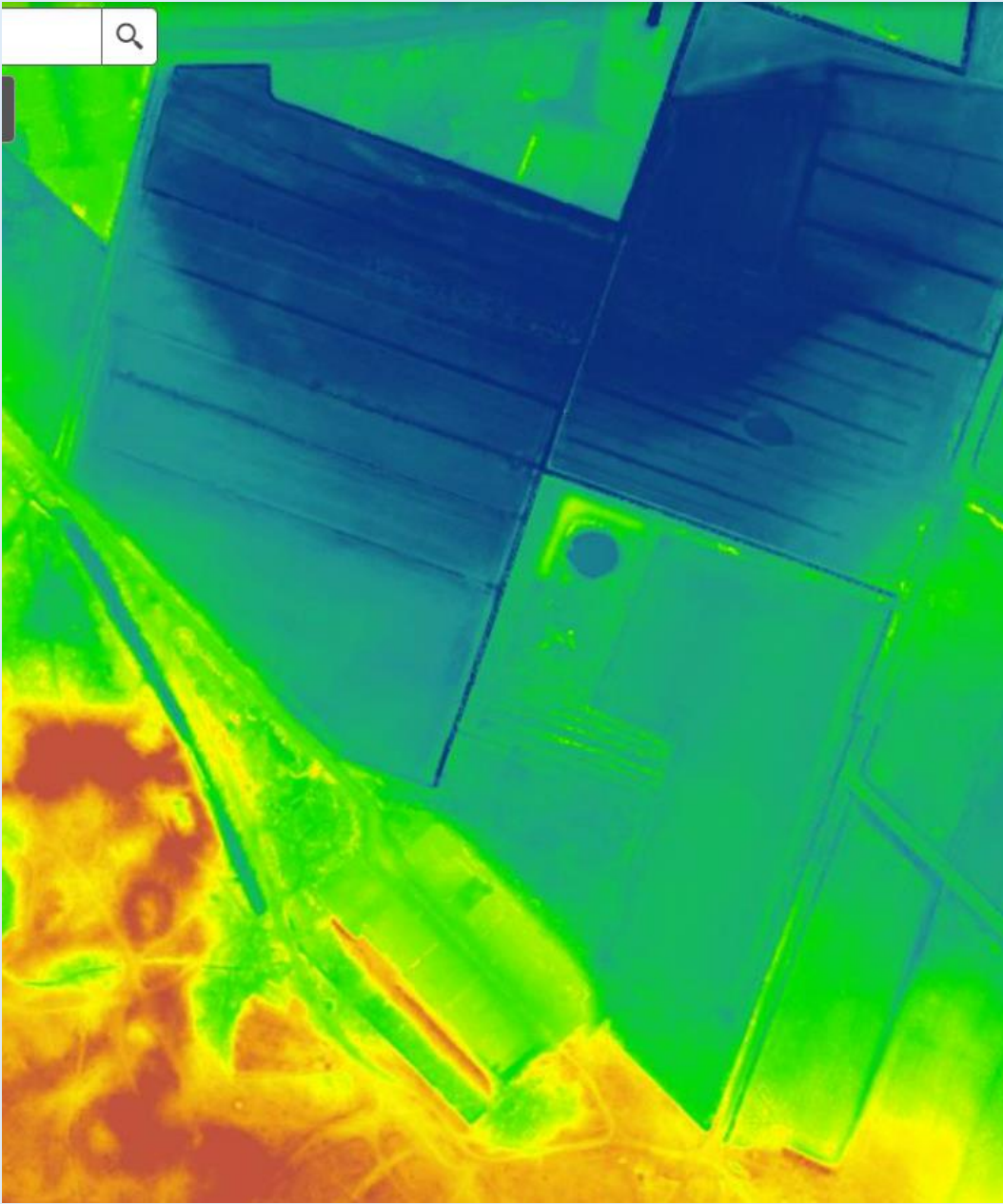
Tot slot lijkt de 1880-loop bewust gekoppeld te zijn aan de oudere structuren van zandwegen en of greppels; vooral bij het gehucht Gijzenrooi; zie 'zwarte' cirkels. Daarnaast heeft het ook tot nieuwe geheel nieuwe zandwegen met greppels geleid bij de 'rode' cirkels.

Er was eens een loop uit 1880 die...

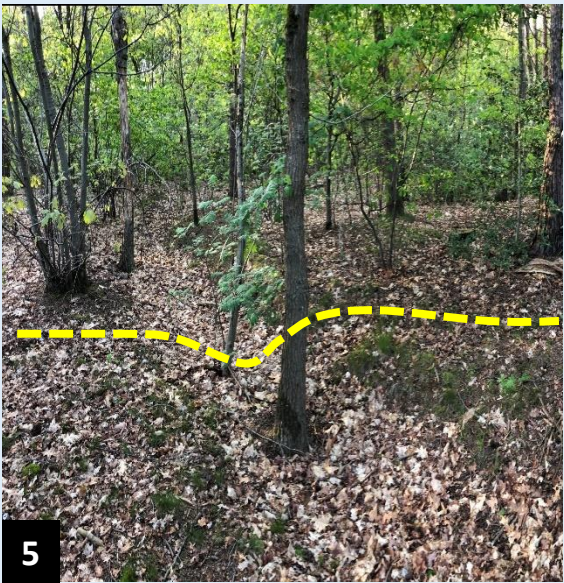
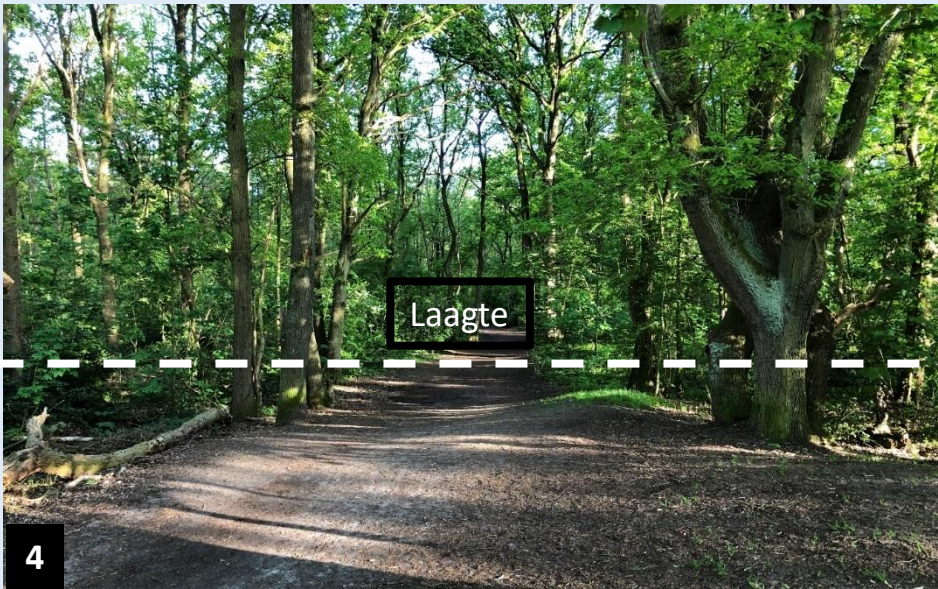

Opvallende laagte met 'dijk' ten noorden van Kanunnikensven.

8

9

Langgerekte laagte waar ook afvoer Rietven (inzet rechtsboven) op uitkomt.

10

11

14

16

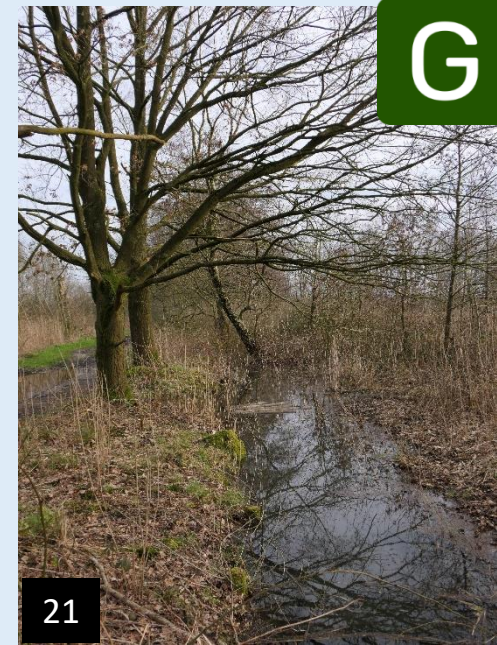
15

17

18

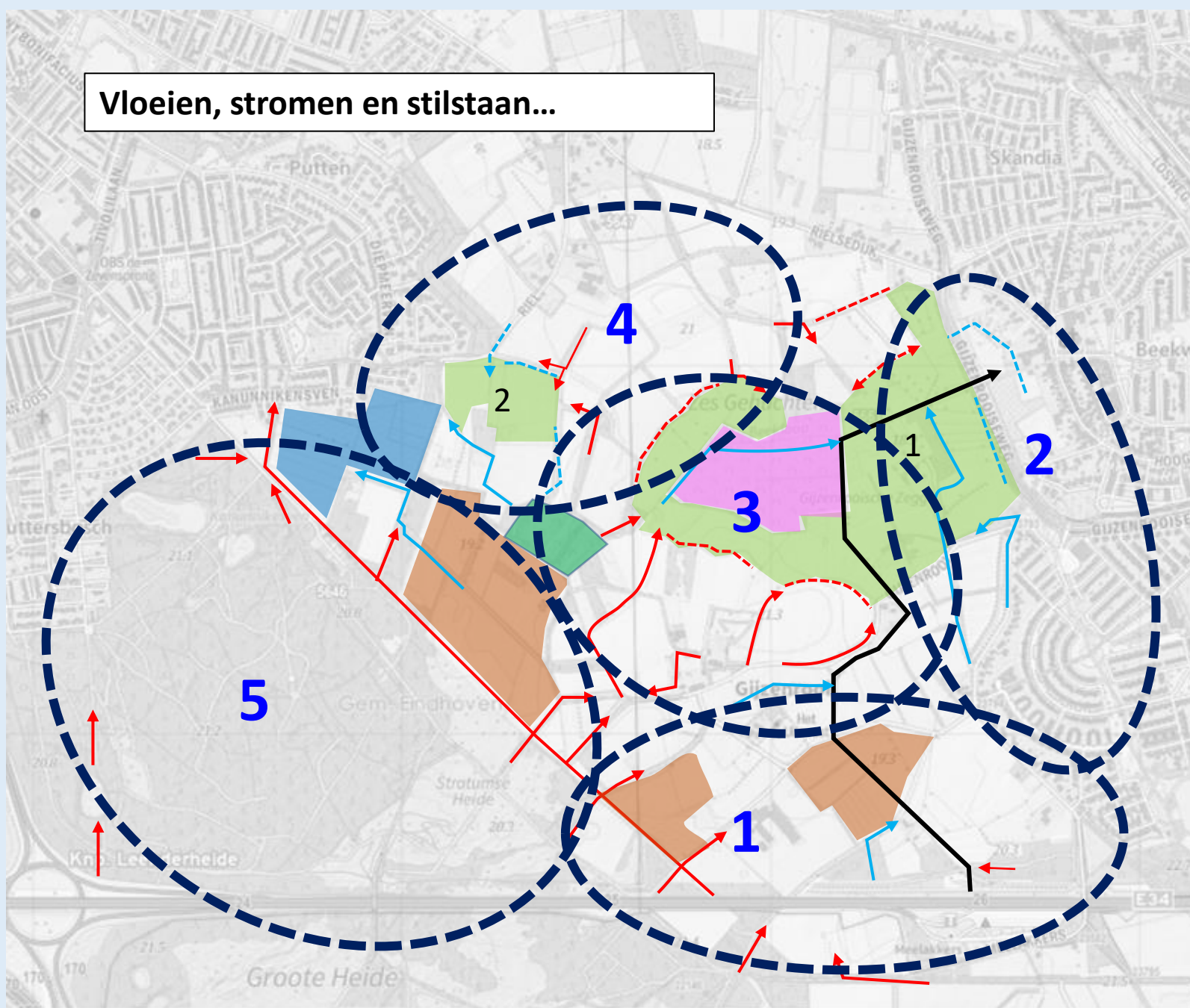

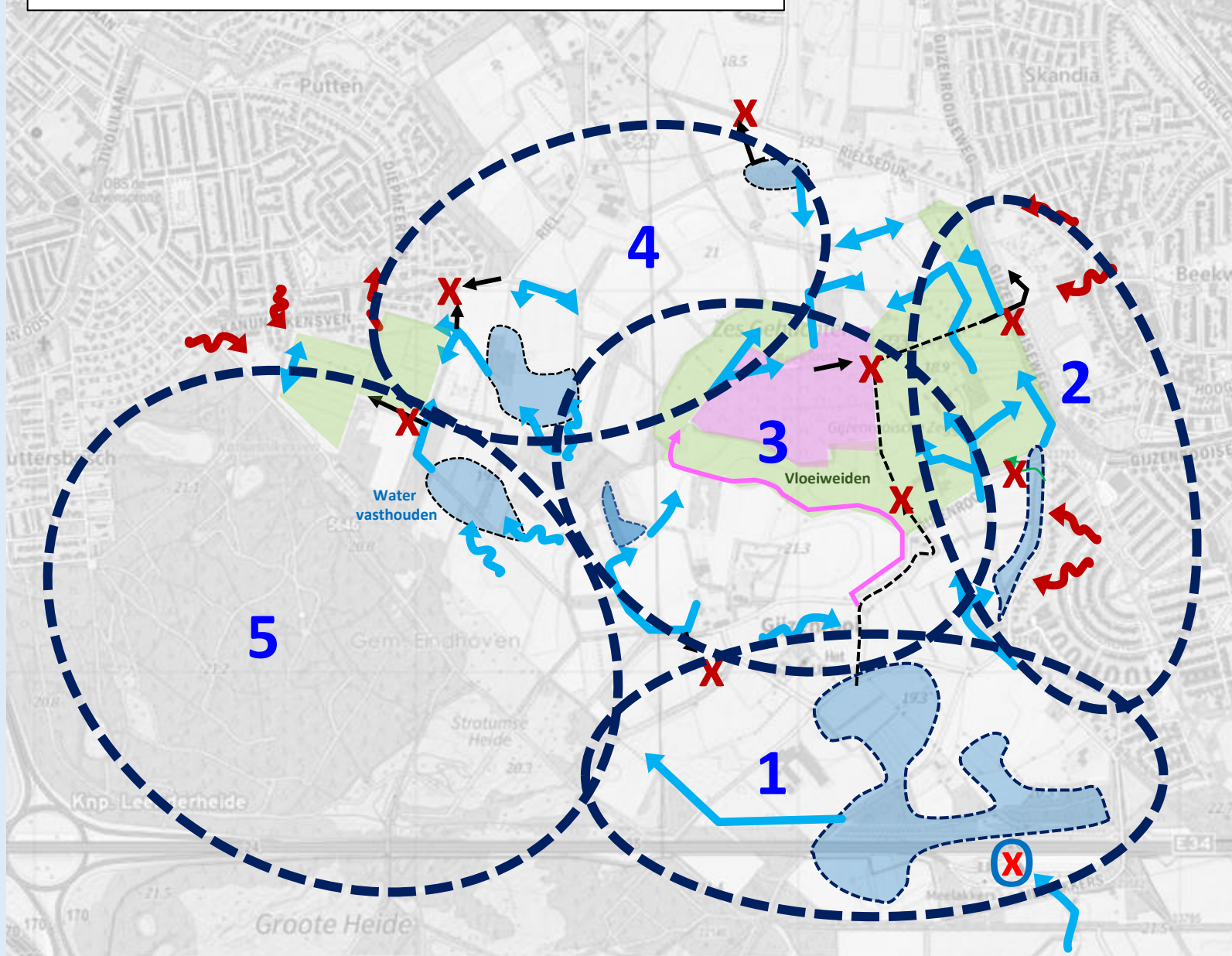
Vloeien, stromen en stilstaan...

Legenda

- Bevloed (1); mogelijk (2)
- Mogelijk bevoeid laagveen, later verveend
- 'Vloeiweide na vloeiheide?'
- 'Vloeiheiden'
- Voormalige bronbossen; periodiek vochtig/nat
- Voormalig 'stromend'; nu permanent droog
- Periodiek stromend water
- Voormalige 'stagnante' bronnen
- Periodiek 'stagnante' bronnen
- 'Permanent' watervoerende Beekloop

Vasthouden, verdelen en benutten

Legenda

- Vloeiweiden
- Laagveenmoeras en of broekbos
- Moeras, nat bos/gras i.c.m. water vasthouden
- 'Schone' bronnen landelijk gebied
- 'Schone' bronnen stedelijk gebied
- Verdelen en benutten schoon kwel- en regenwater
- via nieuw stroompje
- Afvoer stopzetten of minimaliseren afvoer
- Dempnen of verondiepen Beekloop
- Stoppen of 'doorlaten' water voor natuur
- Afvoer noodzakelijk ivm bewoning/kelders

ZONE I droge infiltratiezone		ZONE II natte infiltratiezone verdroogd		ZONE III natte infiltratiezone		ZONE IV verdroogde kwelzone		ZONE V natte kwelzone	
akker	korte vegetatie	korte vegetatie	bos	korte vegetatie	bos	korte vegetatie	bos	korte vegetatie	bos

uitgangssituatie	zwaar vermet (ontwaterd)	weinig akkeronkruiden	Engels raaigrasweiland	Engels raaigrasweiland	Moerasbos verdroogd	Overstromings-grasland	Moerasbos licht verdroogd	Engels raaigrasweiland	Moerasbos verdroogd	Overstromings-grasland	Moerasbos met zeggen en kwelindicatoren
	(licht) vermet (ontwaterd)	weinig akkeronkruiden	Witbolgrasland	Witbolgrasland	Moerasbos verdroogd	Bloemarm grasland + vochtindicatoren	Moerasbos licht verdroogd	Witbolgrasland	Moerasbos verdroogd	Bloemarm grasland + vochtindicatoren	Moerasbos met zeggen en kwelindicatoren

herstelmaatregelen en beheer

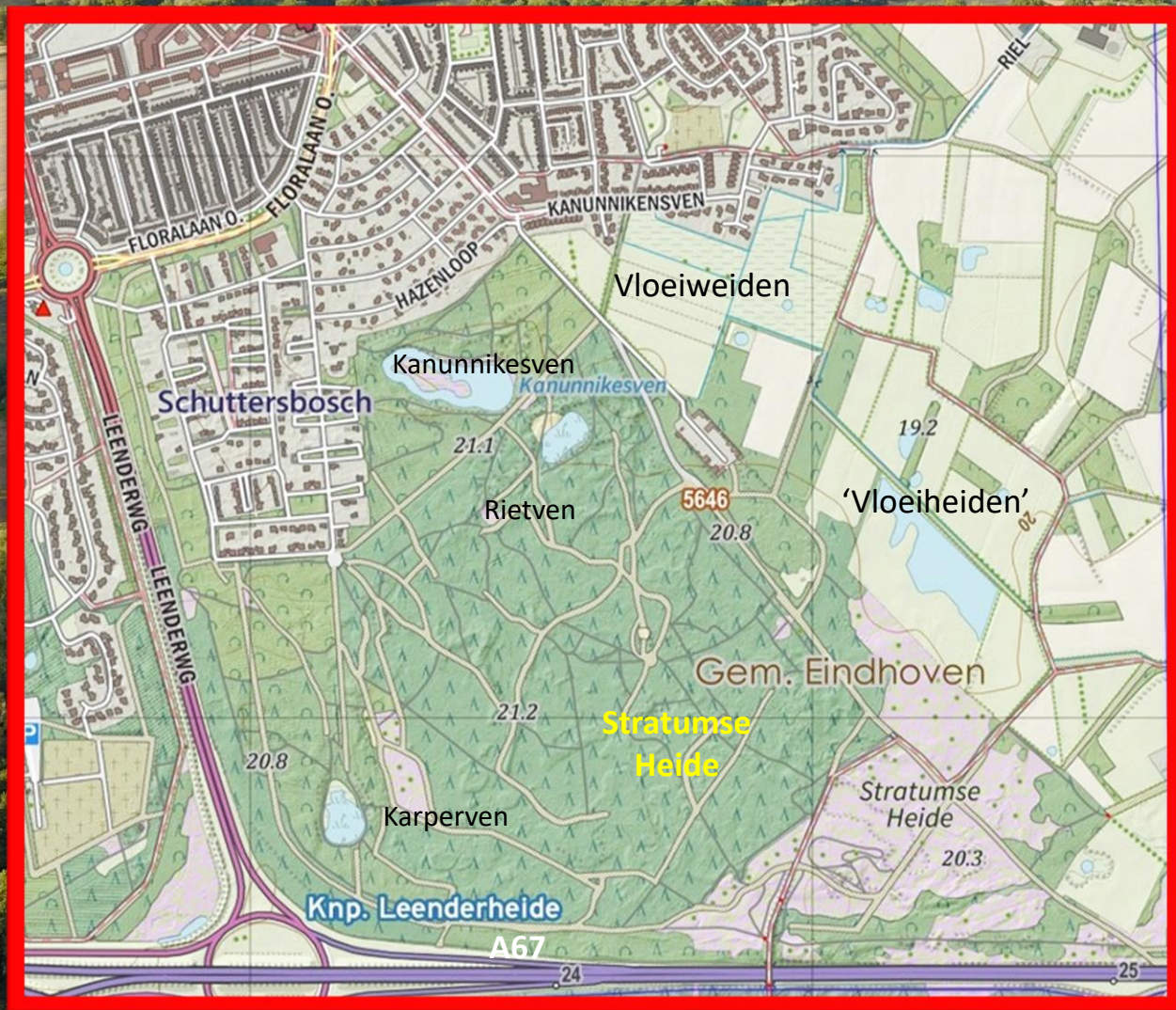
herstelmaatregelen en beheer	SCENARIO A verschraling	weinig verschaald	 meer akkeronkruiden	Witbolgrasland	Witbolgrasland	Moerasbos verdroogd (geen effect)	Overstromings-grasland	Moerasbos licht verdroogd (geen effect)	Witbolgrasland	Moerasbos verdroogd (geen effect)	Bloemarm grasland + vochtindicatoren	Moerasbos met zeggen en kwelindicatoren (geen effect)						
		matig verschaald		Bloemarm grasland	Bloemarm grasland		Bloemarm grasland + vochtindicatoren		Bloemarm grasland + vochtindicatoren									
		optimaal verschaald		Bloemrijk grasland	Bloemrijk grasland		Bloemrijk grasland + vochtindicatoren		Bloemrijk grasland + vochtindicatoren		Dotterbloem-hooiland							
	SCENARIO B verschraling en vernatting / kwelherstel in kwelzone	weinig verschaald	nvt	nvt	Witbolgrasland	Moerasbos verdroogd (relatieve verbetering)	Witbolgrasland	Moerasbos licht verdroogd (relatieve verbetering)	Witbolgrasland	Moerasbos licht verdroogd	Bloemarm grasland	Moerasbos met zeggen en kwelindicatoren (relatieve verbetering)						
		matig verschaald			Bloemarm grasland		Bloemarm grasland met vochtindicatoren		Bloemarm grasland met vochtindicatoren		Bloemrijk grasland + vochtindicatoren							
		optimaal verschaald			Bloemrijk grasland		Bloemrijk grasland met vochtindicatoren		Moerasbos licht verdroogd		Dotterbloem-hooiland		Kleine zeggenmoeras (lokaal)					
	SCANARIO C verschraling en vernatting / bevoeiing met schoon oppervlakte water	weinig verschaald	nvt	nvt	Witbolgrasland	Moerasbos licht verdroogd	Moerasbos licht verdroogd (relatieve verbetering)	Moerasbos licht verdroogd (relatieve verbetering)	Bloemarm grasland met vochtindicatoren	Moerasbos licht verdroogd	Bloemarm grasland	Moerasbos met zeggen en kwelindicatoren (relatieve verbetering)						
		matige verschaald			Bloemarm grasland				Bloemarm grasland met vochtindicatoren		Bloemrijk grasland met vochtindicatoren		Bloemrijk grasland + vochtindicatoren					
		optimaal verschaald			Bloemrijk grasland met vochtindicatoren				Dotterbloem-hooiland		Dotterbloem-hooiland		Kleine zeggenmoeras (lokaal)	Moerasbos met zeggen en kwelindicatoren	Kleine zeggenmoeras (lokaal)			
																Grote zeggenmoeras (lokaal)	Grote zeggenmoeras (lokaal)	Grote zeggenmoeras (lokaal)
	SCENARIO D verschraling (vernatting) door plaggen	optimaal verschaald	nvt	Droge heide	Natte heide	nvt	Natte heide	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt						

Potenties

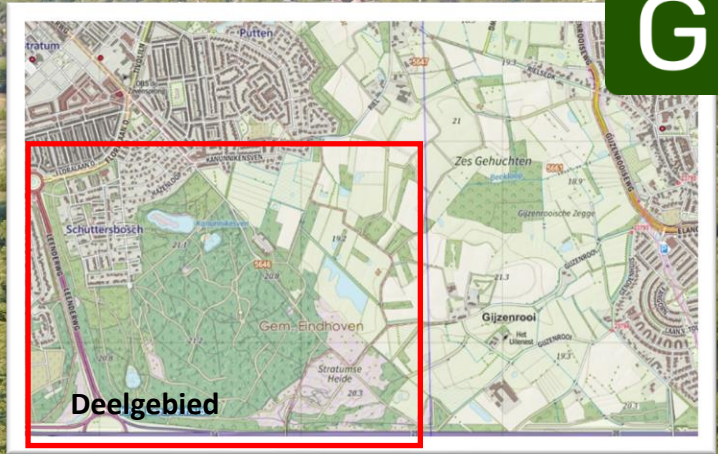
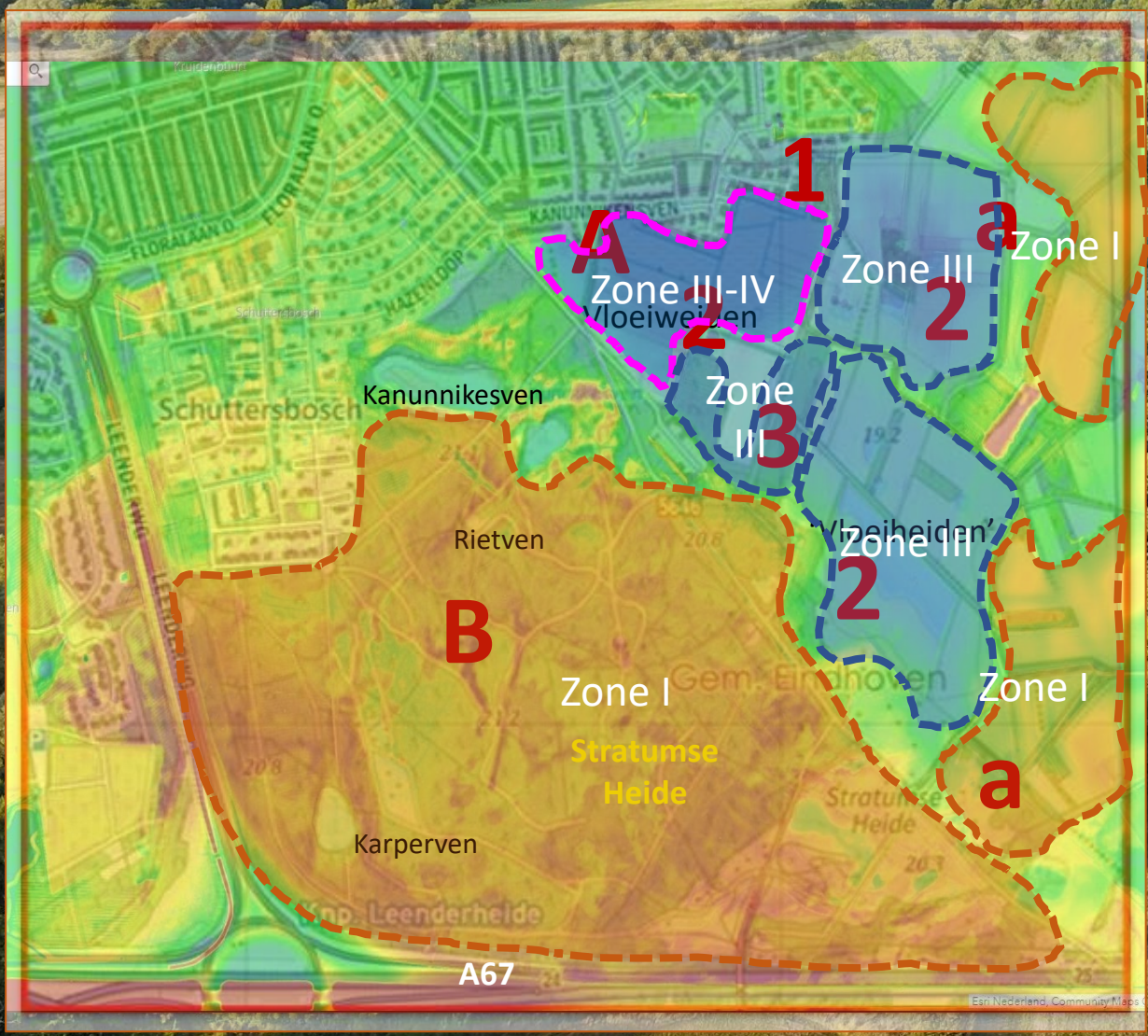

Tabel 2 Gijzenrooi. Overzicht begroeiingstypen en soortensamenstelling

	Akker onkruiden	Engels raai gras weiland	Witbolgrasland	Overstromings grasland	Bloemarm grasland	Bloemarm grasland + vocht indicatoren	Bloemrijk grasland	Bloemrijk grasland + vocht indicatoren	Dotterbloem hooiland	Natte heide	Droge heide	Grote zeggenmoeras	Kleine zeggenmoeras	Moerasbos verdroogd	Moerasbos licht verdroogd	Moerasbos met zeggen en kwelindicatoren
Ecologie	laag productief matig soortenarm	hoog productief soortenarm	productief soortenarm	productief soortenarm	matig productief matig soortenarm	matig productief matig soortenarm	matig productief matig soortenrijk	matig productief matig soortenrijk	matig productief soortenrijk	laag productief soortenrijk	laag productief matig soortenrijk	productief matig soortenrijk	laag productief soortenrijk	(hoog) productief soortenarm	productief matig soortenrijk	productief soortenrijk
streefbeeld	ja	nee	nee	nee	niet echt	niet echt	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	nee	niet echt	ja
kenmerken-de en relevante begeleidende soorten vet: vaak aspect-bepalende soort	Korenbloem Akkererpijs Akkerviooltje Dauwnetel Gele Ganzebloem Guichelheil Bolderik Schijfkamille Akkerwinde Duist	Engels raai gras Ruw beemdgras Witte klaver Gestreepte witbol Gewoon herderstasje Grote weegbree s.s. Kruipende boterbloem Straatgras	Gestreepte witbol Veldzuring Engels raai gras Kruipende boterbloem Pinksterbloem Ruw beemdgras Scherpe boterbloem Witte klaver	Floringras Mannagras Ruw beemdgras Geknikte vossenstaart Kruipende boterbloem Rietgras Veldzuring Zomprus	Gewoon reukgras Gewoon struisgras Rood zwenkgras s.s. Scherpe boterbloem Veldzuring Gestreepte witbol Gewoon biggenkruid Gewoon haakmos Kruipende boterbloem Pinksterbloem Ruw beemdgras Witte klaver	Gewoon reukgras Gewoon struisgras Kale Jonker Pitrus Ruwe smeie Scherpe boterbloem Veldzuring Gestreepte witbol Gewoon biggenkruid Gewoon haakmos Kruipende boterbloem Pinksterbloem Rood zwenkgras s.s. Ruw beemdgras Witte klaver	Veelbloemige veldbies Gewoon reukgras Gewoon struisgras Rood zwenkgras s.s. Grote ratelaar Kamgras Gewoon haakmos Kleine klaver Madeliefje Vertakte leeuwetand Vogelwikke	Biezenknoppen Moerasrolklaver Veelbloemige veldbies Veldrus Gewoon reukgras Gewoon struisgras Rood zwenkgras s.s. Grote ratelaar Gewoon haakmos Hazenzegge Kamgras Kleine klaver Madeliefje Pitrus Ruwe smeie Vertakte leeuwetand Vogelwikke Zompzegge	Gewone dotterbloem Moeraszegge Echte koekoeksbloem Grote ratelaar Holpijp Moerasrolklaver Scherpe zegge Veldrus Zwarte zegge Blauwe zegge Heidekartelblad Kleinschijf Gewoon haakmos Gewoon puntmos Kamgras Kruipend zenegroen Moeraspirea Moerasstrepzaad Moerasvergeet-mij-nietje Moeraswalstro Moedistel Snavelzegge Sterzegge Wateraardbei Waterdrieblad Waterkruiskruid	Gewone dophei Pijpenstrootje Trekus Beenbreek Blauwe knoop Blauwe zegge Bruine snavelbies Gewone vleugeltjesbloem Gewone veenmos Heidekartelblad Kleine zonnedauw Klokjesgentiaan Kruipwilg Moeraswolfsklauw Pilvaren Ronde zonnedauw Rood veenmos Moerasvergeet-mij-nietje Moeraswalstro Moedistel Snavelzegge Sterzegge Wateraardbei Waterdrieblad Waterkruiskruid	Struikhei Bochtige smeie Fijn schapengras Gewoon klauwtjesmos Gewone dophei Gewone veldbies Gewoon haakmos Gewoon haarmos Grijs kronkelsteeltje Liggend walstro Pijpenstrootje Pilzegge Tandjesgras	Stijve zegge Tweerijsige zegge Scherpe zegge Moeraszegge Pluimzegge Gewone veenbies Gewoon puntmos Holpijp Egelsboterbloem Gewone dotterbloem Glanzend veenmos Grote boterbloem Moeraswalstro Rietgras Ruw beemdgras Snavelzegge Wateraardbei Watermunt	Holpijp Snavelzegge Gewone waternavel Zwarte zegge Moerasstruisgras Wateraardbei Waterdrieblad Egelsboterbloem Gewone dotterbloem Glanzend veenmos Grote boterbloem Moeraskartelblad Moeraswalstro Schildereprijs Sterzegge Zegroene muur Zompzegge	Zwarte els Grote brandnetel Hondsdrif Kleefkruid Brede stekelvaren Smalle stekelvaren Gestreepte witbol Gewone braam Floringras Framboos Gewone vlier Grote wederik Hennegras Hennegras Kruipende boterbloem Mannagras Mannagras Moeraszegge Pijpenstrootje Pitrus Rankende helmblom Strijve zegge Wilde kamperfoelie Wilde lijsterbes Zomereik	Zwarte els Hennegras Grote wederik Pijpenstrootje Gestreepte witbol Ruwe smeie Elzenzegge Floringras Framboos Gewone vlier Gewone vlier Hennegras Lijle zegge Kruipende boterbloem Mannagras Mannagras Moeraszegge Pitrus Rankende helmblom Strijve zegge Wilde kamperfoelie Wilde lijsterbes Zomereik	Zwarte els Strijve zegge Elzenzegge Lijle zegge Zwarte zegge Aalbes Bittere veldkers Bitterzoet Bosbies Framboos Geoord veenmos Gewimperd veenmos Gewone dotterbloem Gewoon veenmos Groot heksenkruid Grote wederik Haakveenmos Hazenzegge Holpijp Hop Moeraspirea Moerasvioletje Moeraszegge Pijpenstrootje Riet

Plangebied

Plangebied

Denkrichtingen voor inrichting

Deelgebiedspotenties

1. Stopzetten van de waterafvoer - focus op vasthouden van lokaal water en water uit Deelgebied 1 en 4.
2. In deze voormalige heidegebieden zijn potenties voor moerassen en natte bossen en/of graslanden in herstel van de latere vloeivelden door benutting van de nog aanwezige greppelstructuren.
3. Benutten van de basenhoudende condities zoals geïndiceerd door Zwarte els.

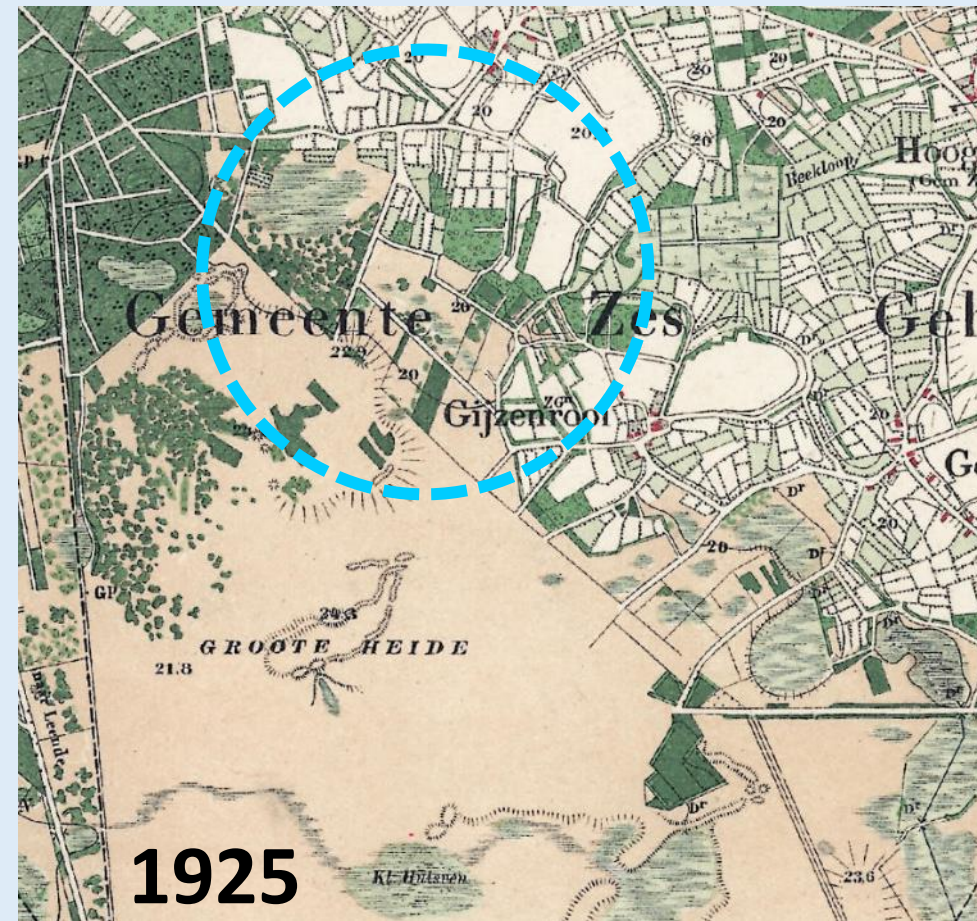
Invloeden van buiten deelgebied

- A. Opvang overtollig water uit stedelijk gebied via helofytenfilters en dan doorleveren aan andere deelgebieden.
- B. Bosgebied met Kanunnikesven en Stratumse Heide gebruiken als intrekingsgebied voor regenwater.

Interactie met andere deelgebieden

- a. Krijgt water uit Deelgebieden 1 en 4.

Bevloeiingsstelsels in de maak en weer verlaten

Dit deelgebied was voornamelijk droog heidegebied met daarin twee afvoerloze natte laagten. De kaart van 1881 laat zien dat er bevloeiingsstructuren zijn aangebracht. Al in 1925 lijkt dit systeem te zijn verlaten en is nog alleen de hoofdstructuur overeind gebleven, zoals te zien is aan de wegen. Ook treedt er in die periode verbossing op van de heide. Waarschijnlijk door de landbouwcrisis in de 2de helft van de 19de eeuw. Eikenschors werd een nieuw verdienmodel ter compensatie van de lage graanprijzen.

Simulatie voor inrichting

Simulatie gebaseerd op enkele inrichtingsideeën met een reeks “waterinlaatpunten”.

Binnen de twee groene contouren is met een beperkt aantal waterinlaatpunten een zeer effectieve vernatting te bewerkstelligen.

Het water zal uit de inrijgebieden van de Stratumse Heide moeten komen, en van de hogere rug ten westen van de Zeggen. Dus eerst zal daar het grondwater op voldoende niveau moeten worden gebracht.

